

Objectius

- Introduir-se en l'estudi de la Psicologia Evolutiva i de l'Educació, discernir el seu objecte d'estudi i les relacions que s'estableixen entre ambdues.
  - Estudiar i analitzar la interacció entre el desenvolupament i l'aprenentatge i valorar la influència dels diferents contextos educatius
  - Estudiar i comprendre els principals canvis que es produeixen al llarg de les diferents etapes evolutives, així com els mecanismes i factors responsables d'aquests canvis.
  - Analitzar actuacions educatives en l'àmbit de l'educació formal i aprofundir en els aspectes cognitius, interactius i motivacionals que incideixen en el procés de desenvolupament-aprenentatge.
  - Construir criteris psicopedagògics útils per a la intervenció educativa en l'escolaritat obligatòria corresponent a l'etapa de Primària, en estreta relació amb el coneixement i criteris elaborats en la resta d'assignatures i especialment en el pràcticum.
  - Desenvolupar actituds favorables vers la intervenció per al desenvolupament de totes les persones siguin quines siguin les seves característiques personals; vers la cooperació d'equip, la recerca del coneixement, la innovació educativa i la formació permanent.
  - Desenvolupar estratègies de treball orientades a: la participació, el treball cooperatiu, la recerca documental, l'elaboració acurada de treballs i la reflexió a partir de la pràctica.
-

Temari

1. Introducció

Presentació de l'assignatura: Objectius i continguts. Metodologia didàctica. Criteris i procediments d'avaluació. Pla de treball.

La Psicologia Evolutiva i la Psicologia de l'Educació: objecte d'estudi i finalitats. Relacions que s'estableixen entre ambdues i amb d'altres matèries, especialment la Pedagogia i la Didàctica.

2. Desenvolupament i aprenentatge

Conceptes bàsics explicatius: herència, experiència, creixement, maduració, educació, aprenentatge, desenvolupament, cultura. Factors que originen els canvis al llarg del desenvolupament i interrelacions.

Les concepcions sobre Desenvolupament i la seva influència en l'orientació de l'acció educativa i en el plantejament de l'ensenyança. Diferents perspectives teòriques.

La perspectiva sociocultural i contextual del Desenvolupament. L'activitat psíquica superior. La història cultural i el desenvolupament de capacitats humanes. El cicle vital. Paper de l'Educació i de l'Escolarització en el Desenvolupament.

Les diferències en el desenvolupament.

El desenvolupament vist a través d'activitats: el joc, els aprenentatges escolars.

3. La gènesi i el desenvolupament de les funcions psíquiques

(Temes a desenvolupar considerant la gènesi de les funcions i el desenvolupament al llarg del cicle vital, però posant especial èmfasi en l'etapa infantil corresponent a l'Educació Primària).

Gènesi i desenvolupament de l'acció i del moviment. L'esquema corporal. Desenvolupament de les qualitats del moviment. Acció i representació. Acció i coordinació social.

Gènesi i desenvolupament de les funcions cognitives. Percepció i representació. De l'experiència pràctica al raonament abstracte. L'estadi de les operacions concretes. La formació del pensament categorial, el pensament causal natural, la construcció del coneixement social. El desenvolupament del llenguatge. Perspectives teòriques en l'estudi del llenguatge. Una capacitat innata o una habilitat adquirida? El llenguatge com a mediador del pensament. El desenvolupament de les capacitats comunicatives verbals. L'aprenentatge del llenguatge escrit. El desenvolupament socioafectiu. La construcció de les relacions, l'autoestima. Aspectes rellevants de la personalitat i afectivitat en la pràctica educativa El desenvolupament d'habilitats socials i els valors. El desenvolupament moral. El desenvolupament de capacitats i els objectius educatius en l'etapa de l'Educació Primària.

4. Aprenentatge i ensenyança

Les dimensions de l'aprenentatge i tipus d'aprenentatges

Principis bàsics del socioconstructivisme.

L'educació escolar i la construcció i organització del coneixement. La formació d'esquemes i conceptes. Les relacions entre coneixement quotidià, coneixement escolar i coneixement científic.

El tractament educatiu dels diferents tipus de continguts.

La significació i funcionalitat de l'aprenentatge.

El desenvolupament i aprenentatge d'estratègies. L'autorregulació en el procés d'aprenentatge

Els aspectes psicosocials en el procés d'ensenyar i aprendre.

La motivació: teoria psicològica i pràctica educativa. Les metes d'aprenentatge. El paper de les atribucions, les expectatives, l'autoconcepte i l'autoestima

Importància de la intervenció educativa en la creació de condicions per a l'aprenentatge

Desenvolupament de capacitats de l'alumne i aprenentatges escolars específics

5. Interacció social i educativa

Els processos interactius en marcs institucionals: la família, l'escola i altres contextos educatius.

El procés d'ensenyar i aprendre escolar: La interacció professor-alumne. Els mecanismes d'influència educativa. L'ensenyament com a ajut ajustat. La Zona de Desenvolupament Proper.

La interacció entre alumnes. L'organització social de l'aprenentatge. La contrastació, l'ajuda mútua i la col.laboració. L'aprenentatge cooperatiu.

Continguts procedimentals

(a treballar de manera integrada amb la resta d continguts)

Observació i anàlisi d'activitats espontànies infantils i d'activitats escolars

Entrevistes a professors i alumnes

Lectura de textos científics.

Anàlisi crítica de textos divulgatius i articles de diaris

Anàlisi de gravacions i reportatges video

Exploració i consulta en diferents fonts d'informació: bibliogràfica, internet

Treballs de grup

Disseny, elaboració i comunicació d'idees i/o de conclusions de treballs.

Debats

Continguts actitudinals

(a treballar de manera integrada amb la resta d continguts)

Interès per elaborar el propi model i les pròpies teories sobre el desenvolupament humà, sobre l'aprenentatge i l'ensenyança

Esforç per comprendre els diferents àmbits en els que es produeix el desenvolupament. Anàlisi rigorós dels factors que expliquen el desenvolupament humà, els condicionaments i possibilitats obertes i la funció de l'educació

Esforç en construir criteris personals útils per a la intervenció educativa

Valoració de les condicions educatives que ofereixen diferents situacions i contextos

Interès per analitzar i per interpretar la pràctica educativa

Interès per aportar al grup, per contrastar opinions, per regular la col.laboració amb els companys

Rigor intel.lectual en la clarificació conceptual.

Reflexió sobre el propi procés d'aprenentatge

Sensibilitat envers la diversitat individual i cultural

Consideracions ètiques sobre el treball psicopedagògic i la investigació educativa;

Predisposició a la col.laboració amb diferents agents educatius i culturals (famílies, educadors, psicopedagogs i altres)

Metodologia

Per aconseguir els objectius esmentats la metodologia de treball es basarà en els següents procediments:

Presentació, explicacions i síntesis per part del professor. Exposicions dels alumnes sobre els continguts i treballs realitzats

Elaboració del propi dossier sobre l'assignatura a partir de les explicacions de classe, les lectures i el treball personal en general

Estudi i comentari de textos

Anàlisi de material audiovisual sobre situacions educatives

Anàlisi de situacions educatives. Comentaris de les observacions realitzades durant les pràctiques.

Treball en grup cooperatiu. Intercanvis i debats.

Preparació i realització d'observacions i entrevistes

Elaboració de treballs teòrico-pràctics sobre continguts de curs.

S'opta per l'ús d'una metodologia coherent amb els continguts de la matèria que, en mesura del possible, serveixi d'exemplificació d'allò que expliquem. Així, s'usa sistemàticament, l'avaluació inicial, l'exposició conceptual significativa, el diàleg per negociar significats, el treball cooperatiu i la recapitulació.

Orientacions metodològiques

Treballarem la fonamentació teòrica psicopedagògica de la tasca d'educar i d'ensenyar.

Tractarem de comprendre i explicar els processos de desenvolupament i aprenentatge en la

persona humana en general, però molt especialment els que tenen lloc en l'etapa de l'Educació Primària i les implicacions per a l'ensenyança. Analitzarem les relacions entre el desenvolupament de capacitats dels alumnes -com objectiu de l'educació- i la concreció i desenvolupament dels objectius i continguts curriculars, aprofundint en les intencionalitats educatives de la etapa de l'Educació Primària.

Per aconseguir aquest objectiu el treball a fer per part de l'alumne és el de revisar les pròpies creences i teories amb l'ajut de les aportacions teòriques més rellevants sobre el tema, de l'anàlisi sobre la pròpia experiència i de la contrastació amb els companys.

La lectura comprensiva és necessària per a l'adequada participació a les classes. L'exposició en públic és una habilitat imprescindible per als futurs mestres. El professor aportarà precisions complementàries: aclariments, desenvolupaments, aprofundiments i conclusions.

Els estudiants proposaran temes de reflexió i anàlisi segons interessos i necessitats

En el dossier de l'assignatura es troben algunes de les lectures obligatòries, esquemes que relacionen i sintetitzen continguts i articles de diari per discutir a classe.

Algunes de les preguntes que tractarem de respondre al llarg del curs:

Quin és el camp disciplinar de la psicologia evolutiva i de la psicologia de l'educació? Com progressa el coneixement en aquest camp?

En que consisteix el Desenvolupament humà

Quins són els factors que determinen el Desenvolupament? El determinen o l'influencien?

Com es concreta el Desenvolupament? En quins àmbits? Quin és el paper de l'educació

Quines són les diferents visions teórico-conceptuals sobre el tema? Son contradictòries o són complementàries?

Quins són els autors mes importants?

Per què som tan diferents?

Quines noves possibilitats apareixen en les diferents etapes del Desenvolupament?

En que consisteix la representació?

Per què el joc és tan important per al desenvolupament en la infància?

Com s'organitza el coneixement?

Quins són els processos que es porten a terme quan s'apren significativament?

Quina és la relació entre diferents mètodes i estratègies d'ensenyança i diferents tipus, enfocaments i estratègies d'aprenentatge?

Quin és el paper que juga la memòria en els aprenentatges?

Quines estratègies d'aprenentatge cal promoure i ensenyar?

De què depèn que els alumnes estiguin motivats per aprendre?

Per què la interacció és motor d'aprenentatge?

Avaluació

L'avaluació es considera l'eina per recollir tant el procés com el resultat de l'aprenentatge. Es promourà periòdicament la reflexió sobre la marxa de la matèria, per tal de fer els ajustos que s'escaiguin.

Són objecte d'avaluació tant els continguts de tipus conceptual com els procedimentals i actitudinals. Es valorarà l'actitud envers el treball dut a terme a la classe i l'aportació d'idees, dubtes, qüestions a debatre, informacions i punts de vista personals argumentats al grup classe. S'avaluarà els treballs individuals i de grup (tant els proposats com d'altres lliures o d'ampliació vinculats a interessos de l'alumne).

La nota final de l'assignatura (i la signatura d'actes) serà elaborada a finals de curs com a conseqüència del procés de seguiment realitzat. L'examen final serà al juny

Per a ser avaluat és necessari haver assistit i participat a classe, haver col.laborat en els treballs de grup, i haver presentat tots els treballs. Hi haurà un examen eliminadori de matèria del primer semestre al febrer. Es necessari superar els examen i fer tots els treballs per a ser avaluat positivament.

L'avaluació es considera l'eina per recollir tant el procés com el resultat de l'aprenentatge. Es promourà periòdicament la reflexió sobre la marxa de la matèria, per tal de fer els ajustos que s'escaiguin.

Són objecte d'avaluació tant els continguts de tipus conceptual com els procedimentals i actitudinals. Es valorarà l'actitud envers el treball dut a terme a la classe i l'aportació d'idees, dubtes, qüestions a debatre, informacions i punts de vista personals argumentats al grup classe. S'avaluarà els treballs individuals i de grup (tant els proposats com d'altres lliures o d'ampliació vinculats a interessos de l'alumne).

La nota final de l'assignatura (i la signatura d'actes) serà elaborada a finals de curs com a conseqüència del procés de seguiment realitzat. L'examen final serà al juny

Per a ser avaluat és necessari haver assistit i participat a classe, haver col.laborat en els treballs de grup, i haver presentat tots els treballs. Hi haurà un examen eliminadori de matèria del primer semestre al febrer. Es necessari superar els examen i fer tots els treballs per a ser avaluat positivament.

Bibliografia

Per cada tema es facilitarà bibliografia específica, tant de lectura obligatòria com per ampliar alguns aspectes del contingut presentat. Aquí es troben aquelles referències d'interès general per al programa de l'assignatura

Manuels de Psicologia Evolutiva:

BERGER, K.S. i THOMPSON, R.A.(1997) *Psicología del desarrollo: Infancia y adolescencia*. Madrid: Médica Panamericana.

HOFFMAN, L. et al. (1995) *Psicología del desarrollo hoy*. Madrid: McGraw-Hill.

DELVAL, J. (1994) *El desarrollo humano*. Siglo XXI.

LOPEZ, F. i alt (Coord.) (1999) *Desarrollo afectivo social*. Madrid: Pirámide

PALACIOS, J., COLL, C. I MARCHESI, A. (Comp.) (1990) *Desarrollo psicológico y educación. I. Psicología Evolutiva*. Madrid: Alianza Psicología

- MARTÍ, E. (1991) *Psicología evolutiva. Teorías y ámbitos de investigación*, Barcelona: Anthropos.
- MIRANDA, A., JARQUE, S. y AMADO, L. (1999), *Teorías actuales sobre el desarrollo*, Málaga: Aljibe
- PERINAT, A. (1997) *Desenvolupament i aprenentatge durant l'edat escolar*. Barcelona: Ediuoc,
- SILVESTRE, N. i SOLE, R. (1993) *Psicología Evolutiva*. Barcelona: CEAC.
- TRIADO, C. (Coord.) (1993) *Psicología Evolutiva*. Vic: Eumo.

Manuales de psicología de l'educació

- COLL, C. (coord) (1997) *Psicología de la instrucció*, Barcelona: Ediuoc
- COLL, C., PALACIOS, J. i MARCHESI, A. (Comp.) (1990) *Desarrollo Psicológico y educación. II. Psicología de la Educación*, Madrid: Alianza Psicología.
- MARCHESI, A. i MARTIN, E. (1998) *Calidad de la enseñanza en tiempos de cambio*, Madrid: Alianza

Bibliografía de temas específicos

- ALONSO TAPIA, J. (1991) *Motivación y aprendizaje en el aula. Como enseñar a pensar*. Madrid: Santillana.
- ANGUERA, MT (1988): *L'observació a l'escola*. Barcelona: Graó
- AAVV *La educación afectiva* (1997) *Cuadernos de Pedagogía* 261 Monográfico
- BRUNER, J. S., HASTE, H. (Comp.) (1987), *La elaboración de sentido. La construcción del mundo por el niño*, Barcelona: Paidós, 1990
- CASTELLVI i MASJUAN, P. *Teories i models*. Enciclopedia Catalana/Universitat Ramon Llull
- CLEMENTE, R. A. i HERNANDEZ, C. (1996) *Contextos de desarrollo psicológico y educación*, Málaga: Aljibe.
- COLL, C., MARTÍN, E., MAURI, T., MIRAS, M., ONRUBIA, J., SOLÉ, I., ZABALA, A. (1993) *El constructivismo en el aula*. Barcelona: Graó.
- ENTWISTLE, N. (1987), *La comprensión del aprendizaje en el aula*, Barcelona: Paidós, 1988
- ESCAÑO, J. i GIL DE LA SERNA, M. (1992) *Cómo se aprende y cómo se enseña*, Barcelona: ICE de la U.B./Horsori
- FERNANDEZ BERROCAL, P. i MELERO ZABAL, A. (Comps.) (1995) *La interacción social en contextos educativos*, Madrid: Siglo XXI,
- GALLIFA, J. (1990) *Models cognitius de l'aprenentatge*. Moià: Raima, 1992.
- GOMEZ ALEMANY, I. *L'educació Primària. Currículum*. Material de la Universitat Oberta de Catalunya. 1996
- JOHNSON, D.W. Johnson, R.T. i Holubec, E.J. (1999) *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Paidós:
- JORBA, J., GOMEZ ALEMANY, I. i PRAT, A. (Eds.) (1998) *Parlar i escriure per aprendre*. ICE de la UAB.
- LINAZA, J. (1987) *Los juegos y el deporte en el desarrollo psicológico del niño*, Barcelona: Anthropos

- MIR, C. (1998), *Cooperar en la escuela. La responsabilidad de educar para la democracia*, Barcelona: Graó
- MONEREO, C., CASTELLÓ, M., CLARIANA, M., PALMA, M. i PÉREZ, M.L. (1994) *Estrategias de enseñanza y aprendizaje. Formación del profesorado y aplicación en la escuela*. Barcelona: Graó.
- NOVAK, J.D. i GOWIN, D. B. (1984) *Aprendiendo a aprender*. Barcelona: Martínez Roca, 1988.
- ORTIZ, M. J., YÁRNOZ, S. (Eds.) (1993), *Teoría del apego y relaciones afectivas*, Bilbao: Euskal Herriko Unibertsitatea
- PÉREZ CABANÍ. M.L. (Coord.) (1997) *La enseñanza y el aprendizaje de estrategias desde el curriculum*. Girona: Horsori.
- PIAGET, J (1985): *Escrits per a educadors. Jean Piaget i la psicologia genètica*. Vic: Eumo).
- POZO, J. I. (1996), *Aprendices y maestros. La nueva cultura del aprendizaje*, Madrid: Alianza
- Riviere, A. (1985) *La psicología de Vigotski*, Madrid: Aprendizaje-Visor.
- ROGOFF, B. (1990), *Aprendices del pensamiento. El desarrollo cognitivo en el contexto social*, Barcelona: Paidós, 1993
- VIGOTSKI, L. S. (1930-1935 documentos originales, 1978 per a la edic. en anglès), *El desarrollo de los procesos psicológicos superiores*, Edición per compte de M. Cole i colbs., Barcelona: Crítica/Grijalbo, 1979